

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (seitsmes koda)

31. märts 2022*

Eelotsusetaotlus – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Dublini süsteem – Määrus (EL) nr 604/2013 – Artikli 29 lõige 2 – Varjupaigataotleja üleandmine liikmesriigile, kes vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest – Kuuekuuline üleandmistähtaeg – Võimalus pikendada seda tähtaega kuni ühe aastani kinnipidamise korral – Mõiste „kinnipidamine“ – Varjupaigataotleja sunniviisiline paigutamine haigla psühhiaatriaosakonda kohtu loal

Kohtuasjas C-231/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Verwaltungsgerichtshofi (Austria kõrgeim halduskohus) 25. märtsi 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 12. aprillil 2021, menetluses

IA

versus

Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl,

EUROOPA KOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja president J. Passer, teise koja president A. Prechal (ettekandja) ja kohtunik M. L. Arastey Sahún,

kohtujurist: J. Richard de la Tour,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Austria valitsus, esindajad: J. Schmoll, V.-S. Strasser, A. Posch ja G. Eberhard,
- Saksamaa valitsus, esindajad: J. Möller ja R. Kanitz,
- Euroopa Komisjon, esindajad: C. Cattabriga ja M. Wasmeier,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest (ELT 2013, L 180, lk 31; edaspidi „Dublini III määrus“), artikli 29 lõiget 2.
- 2 Taotlus on esitatud IA ja Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Austria föderaalne migratsiooni- ja varjupaigaamet, edaspidi „amet“) vahelises kohtuvaidluses nimetatud isiku üleandmise üle Itaaliale.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Dublini III määruse põhjendused 4 ja 5 on sõnastatud järgmiselt:
„(4) [15. ja 16. oktoobril 1999 Tampere toimunud Euroopa Ülemkogu erakorralise] kohtumise järeldustes tõdetakse ka, et Euroopa ühine varjupaigasüsteem peaks lühiajaliselt hõlmama selget ja toimivat menetlust varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramiseks.
(5) Selline menetlus peaks põhinema liikmesriikide ja asjaomaste isikute seisukohast erapooletutel ja õiglastel alustel. Eelkõige peaks see võimaldama kiiresti määrata vastutav liikmesriik, et tagada tegelik juurdepääs rahvusvahelise kaitse andmise menetlusele ja mitte seada ohtu rahvusvahelise kaitse taotluste kiire menetlemise eesmärgi.“
- 4 Dublini III määruse VI peatüki VI jagu, mis käsitleb taotlejate üleandmist vastutavale liikmesriigile, sisaldab määruse artiklit 29 „Menetlused ja tähtajad“, mis näeb ette:
„1. Palve esitanud liikmesriik annab taotleja või muu artikli 18 lõike 1 punktis c või d osutatud isiku pärast asjaomaste liikmesriikide omavahelist nõupidamist vastutavale liikmesriigile üle kooskõlas oma riigi õigusega esimesel võimalusel ja hiljemalt kuue kuu jooksul ajast, mil teine liikmesriik rahuldab vastuvõtmis- või tagasivõtmispalve või tehti lõplik otsus vaidlustamise või uuesti läbi vaatamise suhtes, kui sellel oli peatav toime vastavalt artikli 27 lõikele 3.

Kui üleandmine vastutavale liikmesriigile viiakse läbi järelevalve all toimuva lahkumisena või saatjaga, tagavad liikmesriigid, et see korraldatakse inimlikult ning põhiõigusi ja inimväärikust täielikult austades.

[...]

2. Kui üleandmine ei toimu kuue kuu jooksul, vabaneb vastutav liikmesriik kohustusest asjaomane isik vastu või tagasi võtta ning vastutus läheb üle palve esitanud liikmesriigile. Nimetatud tähtaega võib pikendada kõige rohkem ühe aastani, kui üleandmist ei saa teostada asjaomase isiku kinnipidamise tõttu, või kõige rohkem 18 kuuni, kui isik on põgenenud.

[...]

4. Komisjon kehtestab rakendusaktide abil ühetaolised tingimused liikmesriikidevaheliseks teabega tutvumiseks ja selle vahetamiseks, eelkõige juhtudel, kui üleandmine on edasi lükatud või see hilineb, üleandmine toimub vaikimisi kokku lepitud tingimustel, alaealiste või ülalpeetavate isikute üleandmisel ning järelevalve all toimuval üleandmisel. [...].“

5. Komisjoni 2. septembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1560/2003, millega kehtestatakse üksikasjalikud rakenduseeskirjad määrusele nr 343/2003 (ELT 2003, L 222, lk 3; ELT eriväljaanne 19/06, lk 200), muudetud komisjoni 30. jaanuari 2014. aasta rakendusmäärusega (EL) nr 118/2014 (ELT 2014, L 39, lk 1) (edaspidi „rakendusmäärus“), sisaldab Dublini III määruse rakenduseeskirju.

6. Rakendusmääruse III peatükk „Üleandmine“ sisaldab artiklit 9, mis kannab pealkirja „Üleandmiste edasilükkamine ja hilinemine“ ja näeb ette:

„1. Vastutavale liikmesriigile teatatakse viivitamata üleandmise edasilükkamisest, mis tuleneb kas peatava toimega kaebusest või uuesti läbi vaatamisest või füüsilistest põhjustest, nagu varjupaigataotleja halb tervis, või transpordivahendi puudumisest või asjaolust, et varjupaigataotleja hoiab üleandmisest kõrvale.

1a Kui üleandmine on edasi lükatud üleandva liikmesriigi taotlusel, peavad üleandev ja vastutav liikmesriik jätkama suhtlemist, et uus üleandmine kooskõlas artikliga 8 korraldataks niipea kui võimalik ja hiljemalt kahe nädala jooksul alates hetkest, mil asutused said teada viivituse või edasilükkamise tinginud asjaolude äralangemisest. Sellisel juhul saadetakse üleandmise eel VI lisas esitatud ajakohastatud tüüpvorm andmete edastamiseks enne üleandmist.

2. Liikmesriik, kes ei saa teostada üleandmist ühel [Dublini III määruse] artikli 29 lõikes 2 sätestatud põhjustest tavapärase kuuekuulise tähtaja jooksul asjaomase isiku vastuvõtmise või tagasivõtmise palve rahuldamisest või kaebuse või uuesti läbivaatamise suhtes tehtud lõplikust otsusest, kui sellel on peatav toime, teatab sellest vastutavale liikmesriigile enne selle tähtaja lõppu. Vastasel juhul jääb vastutus rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise ja [Dublini III määruse] kohaste kohustuste täitmise eest palve esitajaks olevale liikmesriigile kooskõlas kõnealuse määruse artikli 29 lõikega 2.

[...]“.

Austria õigus

7. 2005. aasta föderalse varjupaigaseaduse (Bundesgesetz über die Gewährung von Asyl) (Asylgesetz 2005) põhikohtuasja asjaoludele kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „AsylG 2005“) § 5 näeb ette:

„[Juhud, mil] Austria ei vastuta [varjupaigataotluse läbivaatamise eest]

[...]

Muu vastutav riik.

(1) Rahvusvahelise kaitse taotlus, mida ei lahendatud §-des 4 või 4a sätestatud alustel, jäetakse vastuvõetamatusesse tõttu läbi vaatamata, kui välislepingu või Dublini [III] määruse alusel vastutab varjupaigataotluse või rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest mõni muu riik. [...]

(2) Lõike 1 kohaselt toimitakse ka siis, kui mõni muu riik on välislepingu või Dublini [III] määruse alusel pädev kontrollima, milline riik vastutab varjupaigataotluse või rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest.

[...]“.

8 2005. aasta välismaalaste politseikontrolli seaduse (Fremdenpolizeigesetz 2005) § 46 sätestab:

„(1) Välismaalased, kelle suhtes on täidetav tagasisaatmisotsus, väljasaatmiskorraldus, väljasaatmisotsus või riigis viibimise keeld, saadavad korrakaitseorganid [ameti] nimel riigi territooriumilt välja (toimetamine piiripunkti) [...].

[...]

(7) Kui välismaalane viibib haiglas [...] ja ta tuleb kohe piiripunkti toimetada, peab haigla taotluse korral viivitamata teatama [ametile] kindlaksmääratud või eeldatava kuupäeva, mil isik haiglast lahkub. Kui esimese lause kohaselt teatatud kuupäeva muudetakse, teavitab haigla sellest omal algatusel [ametit].“

9 2005. aasta välismaalaste politseikontrolli seaduse § 61 sätestab:

„(1) [Amet] annab korralduse kolmanda riigi kodaniku väljasaatmiseks,

1. kui selle isiku rahvusvahelise kaitse taotlus lükatakse AsylG 2005 §-de 4a või 5 alusel tagasi või pärast mis tahes keelduvat otsust haldusmenetluse üldosa seaduse (Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz) § 68 lõike 1 alusel, mis tehakse pärast keelduvat otsust AsylG 2005 §-de 4a või 5 alusel, või [...]

[...]

(2) Väljasaatmiskorralduse tulemusel on võimalik kolmanda riigi kodanik sihtriiki väljasaatmiseks piiripunkti toimetada. Meede kehtib 18 kuud pärast kolmanda riigi kodaniku lahkumist.

[...]“.

10 Vältimatu psühhiaatrilise abi seaduse (Unterbringungsgesetz, edaspidi „UbG“) § 3 „Ravile paigutamise tingimused“ sätestab:

„Isiku võib paigutada psühhiaatriaosakonda ainult juhul, kui

1. tal on psüühikahäire ning ta ohustab sellega seoses tõsiselt ja oluliselt omaenda elu või tervist või ka teiste inimeste elu või tervist, ning
2. talle ei ole võimalik anda sobivat ravi või hooldust muul viisil, eelkõige väljaspool psühhiaatriaosakonda.“

11 UbG § 8 „[Isiku] ilma soovi avaldamata ravile paigutamine“ näeb ette:

„Isiku võib paigutada psühhiaatriaosakonda tema tahte vastaselt või tahtest olenemata üksnes juhul, kui volitatud riikliku tervishoiuteenistuse arst [või] politseiarst või esmatasandi tervishoiu arst [...], kelle juurde ta on toodud ja kes ta on läbi vaadanud, tõendab, et ravile paigutamise tingimused on täidetud. Tõendis esitatakse üksikasjalikud põhjused, miks arst leiab, et ravile paigutamise tingimused on täidetud.“

12 Selle seaduse §-s 9 on märgitud:

„(1) Korrakaitseorganitel on õigus ja kohustus suunata isik, kelle puhul nad konkreetsel põhjustel leiavad, et ravile paigutamise tingimused on täidetud, arstlikule läbivaatusele (§ 8) või paluda arstil puudutatud isik läbi vaadata. Kui arst väljastab tõendi, et ravile paigutamise tingimused on täidetud, peavad korrakaitseorganid toimetama puudutatud isiku psühhiaatriaosakonda või tagama tema sinna toimetamise. Kui arst sellist tõendit ei väljasta, ei tohi puudutatud isikut enam kinni pidada.

(2) Otsese ohu korral võivad korrakaitseorganid toimetada puudutatud isiku psühhiaatriaosakonda ka ilma arsti eelneva läbivaatuse ja tõendita.

(3) Arst ja korrakaitseorganid peavad tegutsema puudutatud isiku suhtes nii vähe sekkuval viisil kui võimalik ja võtma vajalikke meetmeid ohu ärahoidmiseks. Nad teevad nii palju kui võimalik koostööd psühhiaatriaasutustega ilma psühhiaatriaosakonna poole pöördumata ning kasutavad vajaduse korral kohalikke hädaabiteenuseid.“

13 Sama seaduse § 10 lõige 1 näeb ette:

„Osakonnajuhataja vaatab puudutatud isiku kohe läbi. Isik võetakse ravile vaid juhul, kui arstitõendi kohaselt on tema ravile paigutamise tingimused täidetud.

[...]“.

14 UbG § 11 sätestab:

„Paragrahvi 10 kohaldatakse *mutatis mutandis*, kui

1. patsiendi puhul, kes on muul alusel psühhiaatriaosakonda ravile võetud ja kelle liikumisvabadust ei ole piiratud, on alust arvata, et ravile paigutamise tingimused on täidetud, või kui
2. omal soovil ravile paigutatud isik võtab oma sooviavalduse tagasi või ei pikenda seda kuue nädala möödumisel või kui omal soovil ravile paigutamise lubatud kogukestus on lõppenud ja kui mõlemal juhul on põhjust eeldada, et ravile paigutamise tingimused on jätkuvalt täidetud.“

15 UbG §-s 17 „Kohtu teavitamine“ on märgitud:

„Kui isik on võetud ilma soovi avaldamata psühhiaatriaosakonda ravile (§-d 10 ja 11), teatab osakonnajuhataja sellest viivitamata kohtule. [...]“.

16 Selle seaduse § 18 „Menetluse ese“ näeb ette:

„Kohus otsustab pärast ravile paigutamise tingimuste kontrollimist, kas haige ravile paigutamine §-des 10 ja 11 osutatud juhtudel on õiguspärane.“

17 UbG § 20 lõige 1 sätestab:

„Kui kohus järeldeb ärakuulamisel, et ravile paigutamise tingimused on täidetud, tunnistab ta ravile paigutamise esialgse õiguskaitses korras kuni § 26 lõike 1 alusel otsuse tegemiseni lubatavaks ja määrab kohtuistungil, mis toimub hiljemalt 14 päeva pärast ärakuulamist.“

18 Sama seaduse § 26 lõikes 1 on märgitud:

„Kohtuistungil lõpus teeb kohus otsuse ravile paigutamise lubatavuse kohta. Otsus tuleb teha sellel kohtuistungil patsiendi juuresolekul; otsus peab olema põhjendatud ja seda tuleb patsiendile selgitada.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

19 Maroko kodanik IA saabus 2016. aasta oktoobris Liibüast Itaaliasse. Itaalia politsei registreeris tema isikuandmed ja biomeetrilised andmed.

20 Seejärel suundus IA Austriasse ja esitas seal 20. veebruaril 2017 varjupaigataotluse.

21 Austria ametiasutused palusid 1. märtsil 2017 Itaalia ametiasutustel IA vastu võtta. Sellele palvele ei vastatud.

22 Austria ametiasutused teatasid Itaalia ametiasutustele 30. mail 2017, et vastuvõtmispalve loetakse rahuldatuks ja et üleandmiseks ette nähtud kuni kuuekuuline tähtaeg hakkas kulgema 2. mail 2017.

23 Amet jättis 12. augusti 2017. aasta otsusega ühelt poolt IA varjupaigataotluse vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata ja teiselt poolt andis korralduse ta Itaaliasse välja saata.

24 IA esitas 25. septembril 2017 selle otsuse peale kaebuse Bundesverwaltungsgerichtile (Austria föderaalne halduskohus). Hiljem võttis ta kaebuse tagasi.

25 Ajavahemikul 20. septembrist 2017 kuni 6. oktoobrini 2017 sai IA omal soovil psühhiaatrilist ravi Viini (Austria) haiglas.

26 IA Itaaliale üleandmist, mis oli kavandatud 23. oktoobriks 2017, ei toimunud, sest IA oli 6. oktoobrist 2017 kuni 4. novembrini 2017 paigutatud Viini haigla psühhiaatriaosakonda, ilma et ta oleks selleks soovi avaldanud. Viini esimese astme kohus tunnistas selle ravile paigutamise kõigepealt esialgse õiguskaitses korras 6. oktoobril 2017 tehtud esimese kohtumäärusega ja seejärel

17. oktoobril 2017 tehtud teise kohtumäärusega kuni 17. novembrini 2017 lubatavaks. Nimetatud kohus andis loa IA ravile paigutamiseks põhjendusel, et oma psüühikahäire tõttu kujutab IA tõsist ja olulist ohtu iseendale ja teistele.
- 27 Austria ametiasutused teatasid 25. oktoobril 2017 Itaalia ametiasutustele, et IA psühhiaatriaosakonda paigutamise tõttu pikendati Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 kohaselt tema üleandmise tähtaega 12 kuuni.
- 28 IA ravile paigutamine lõppes 4. novembril 2017 enne tähtaja lõppu. Sel kuupäeval paigutati ta omal soovil haigla psühhiaatriaosakonda, kust ta lahkus 6. novembril 2017.
- 29 6. detsembril 2017 toimetati IA lennukiga politsei saatel ja koos arstiga Itaaliasse.
- 30 IA esitas 22. detsembril 2017 Itaalias varjupaigataotluse, mis rahuldati 24. aprillil 2018.
- 31 Järgmiseks esitas IA tema Austrialt Itaaliale üleandmise peale Bundesverwaltungsgerichtile (föderaalne halduskohus) kaebuse, kuna üleandmine toimus pärast Dublini III määruse artikli 29 lõike 1 esimeses lõigus ette nähtud kuuekuulise tähtaja möödumist 2. novembril 2017 ja oli seega hilinemise tõttu õigusvastane.
- 32 See kohus jättis kaebuse 14. veebruari 2020. aasta otsusega põhjendamatusse tõttu rahuldamata. Ta leidis, et tulenevalt asjaomase isiku kinnipidamisest teavitasid Austria ametiasutused 25. oktoobril 2017 Itaalia ametiasutusi Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 kohaselt kuuekuulise üleandmistähtaja pikendamisest. Üleandmistähtaega, mis pidi lõppema 2. novembril 2017, pikendati seega kuue kuu võrra kuni 2. maini 2018. Järelikult ei olnud IA üleandmine, mis toimus 6. detsembril 2017, hilinenud.
- 33 Bundesverwaltungsgericht (föderaalne halduskohus) leidis, et IA kohtumäärusega tema tahte vastaselt psühhiaatriaosakonda paigutamise aluseks on UbG §-s 3 sätestatud tingimuste kohaselt asjaolu, et see isik ohustab oma psüühikahäire tõttu tõsiselt ja oluliselt nii iseenda kui ka teiste elu.
- 34 Selle kohtu hinnangul kujutab psüühikahäire tõttu kinnipidamine endast vabadust piiravat meetet, nagu nähtub Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitest 6, 52 ja 53 ning Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 5 lõike 1 punktist e. Seevastu ei ole Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause tähenduses „kinnipidamise“ tõttu üleandmistähtaja pikendamiseks vajalik, et kinnipidamine toimuks vanglas või et selle aluseks oleks süüdimõistev kohtulahend. Otsustavaks asjaoluks on see, et üleandval riigil ei ole võimalik isikut pädevale liikmesriigile üle anda, kui see isik on kohtulahendi alusel haldusasutuste kontrolli alt väljas.
- 35 Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes menetleb IA esitatud kassatsioonkaebust Bundesverwaltungsgerichti (föderaalne halduskohus) otsuse peale, leiab, et peamine küsimus, et teha kindlaks, kas IA üleandmine Itaaliale oli seaduslik, on see, kas mõistet „kinnipidamine“ Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause tähenduses – mõiste, mida ei ole selles määruuses pealegi määratletud – tuleb mõista nii, et see hõlmab sellist kinnipidamist nagu põhikohtuasjas, milleks on isiku tahte vastane või tahtest olenemata psüühikahäire tõttu haigla psühhiaatriaosakonda paigutamine, mille kohus on lubatavaks tunnistanud.

- 36 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et sellele küsimusele on Bundesverwaltungsgerichti (föderaalne halduskohus) esitatud kaalutlustel võimalik vastata jaatavalt. Tema hinnangul on siiski mõeldav ka vastupidine vastus ühelt poolt seetõttu, et „[isiku] ilma soovi avaldamata ravile paigutamine“ UbG § 8 ja sellele järgnevate paragrahvide tähenduses on eelkõige ravimeede, mille kohus lihtsalt lubatavaks tunnistab ja mis ei tarvitse tingimata olla hõlmatud saksakeelses versioonis terminiga „Inhaftierung“, ingliskeelses versioonis terminiga „imprisonment“ või siis prantsuskeelses versioonis terminiga „emprisonnement“.
- 37 Teiselt poolt leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et rasked haigused, mis takistavad ajutiselt vastutavale liikmesriigile üleandmist, ei saa põhjendada üleandmistähtaja pikendamist Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause kohaselt, mida kinnitab ka Euroopa Kohtu praktika (16. veebruari 2017. aasta kohtuotsus C. K. jt, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, punkt 89).
- 38 Juhul kui Euroopa Kohus peaks leidma, et haigla psühhiaatriaosakonda paigutamine kuulub mõiste „kinnipidamine“ alla Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause tähenduses, on eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul vaja teada, kui pikaks ajaks täpselt tohib üleandmistähtaega konkreetsel juhul pikendada.
- 39 Sellega seoses on võimalik asuda seisukohale, et üleandmistähtaega võib pikendada kas selle ajavahemiku võrra, mil IA oli tegelikult paigutatud tema tahte vastaselt haigla psühhiaatriaosakonda, või „kinnipidamise“ eeldatava ajavahemiku võrra, millest palve saanud liikmesriigile rakendusmääruse artikli 9 lõike 2 kohaselt teatati ning millele lisandub vajaduse korral mõistlik aeg üleandmise korraldamiseks.
- 40 Neil asjaoludel otsustas Verwaltungsgerichtshof (Austria kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas kinnipidamisena [Dublini III määruse] artikli 29 lõike 2 teise lause tähenduses tuleb käsitada ka olukorda, kus isik on kohtumääruse alusel tema tahte vastaselt või tema tahtest olenemata paigutatud haigla psühhiaatriaosakonda (käesoleval juhul psüühikahäirest tingitud ohu tõttu iseendale ja teistele)?

2. Kui esimesele küsimusele tuleb vastata jaatavalt:

a) kas [Dublini III määruse] artikli 29 lõike 2 esimeses lauses sätestatud tähtaega saab palve esitanud liikmesriigis kinnipidamise korral – asjaomasele isikule siduvalt – igal juhul pikendada ühe aastani?

b) Kui ei, siis millise ajavahemiku võrra on pikendamine lubatav, kas näiteks ajavahemiku võrra, milleks on

– kinnipidamise tegelik kestus või

– kinnipidamise eeldatav kogukestus ajal, mil vastutavat liikmesriiki [rakendusmääruse] artikli 9 lõike 2 kohaselt teavitati,

millele mõlemal juhul lisandub mõistlik aeg uue üleandmise korraldamiseks?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 41 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teist lauset tuleb tõlgendada nii, et selles sättes kasutatud mõiste „kinnipidamine“ on kohaldatav kohtulahendiga antud loa alusel varjupaigataotleja paigutamisele haigla psühhiaatriaosakonda põhjusel, et psüühikahäire tõttu kujutab see isik selget ohtu iseendale või ühiskonnale.
- 42 Sellega seoses tuleb märkida, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleneb nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudest kui ka võrdsuse põhimõttega seotud nõuetest, et sellise liidu õigusnormi sõnastust, mis ei viita sõnaselgelt liikmesriikide õigusele õigusnormi tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tuleb tavaliselt kogu Euroopa Liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt ning sellise tõlgenduse andmisel tuleb arvestada mitte üksnes selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osaks säte on (15. aprilli 2021. aasta kohtuotsus *The North of England P & I Association*, C-786/19, EU:C:2021:276, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 43 Tuleb tõdeda, et liidu seadusandja ei ole määratlenud mõistet „kinnipidamine“ Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause tähenduses ja et see säte ei sisalda ühtegi sõnaselget viidet liikmesriikide õigusele selle mõiste tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks. Seega tuleb kõnealust mõistet tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt.
- 44 Esimesena tuleb Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause sõnastusega seoses kõigepealt meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei saa liidu õigusnormi ühes keeleversioonis kasutatud sõnastus olla selle normi tõlgendamise ainus alus ja seda ei saa pidada teiste keeleversioonidega võrreldes tähtsamaks (15. aprilli 2021. aasta kohtuotsus *The North of England P & I Association*, C-786/19, EU:C:2021:276, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 45 Käesoleval juhul kasutatakse selle sätte enamikus keeleversioonides terminit „kinnipidamine“ või lähedast ja suurel määral asendatavat terminit „vangistus“. Nii on see selliste keeleversioonide puhul nagu hispaania-, tšehhi-, taani-, inglisi-, prantsuse-, malta-, hollandi-, rumeenia-, slovaki- ja soomekeelne versioon.
- 46 Seevastu teistes keeleversioonides, mis on selgelt vähemuses, näiteks itaalia-, portugali- või rootsikeelses versioonis, kasutatakse laiemaid termineid, mis viitavalt vastavalt kinnipidamisele, kinnihoidmisele või vabaduse võtmisele, ilma et neid termineid võiks seostada „vanglaga“ või „vangistusega“.
- 47 Mis puudutab saksa keelses versioonis kasutatud terminit „Inhaftierung“, siis Austria valitsus väidab, et see hõlmab tavakeeles eelkõige „vabaduse võtmist“ ning seega ei saa seda taandada kriminaalmenetluses kohtu määratud vangistusele, samas kui Saksamaa valitsus on seisukohal, et seda mõistet on võimalik mõista selle kitsamaks tähenduses.
- 48 Mis puudutab veel Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause sõnasõnalist tõlgendamist, siis nähtub termini „kinnipidamine“ või „vangistus“ – mis käesoleva kohtuotsuse punktis 45 märgitu kohaselt ilmneb enamikust keeleversioonidest – tavatähendusest, et selle all peetakse valdavalt silmas kriminaalmenetluses määratavat vabadusekaotuslikku karistust sellise süüteo eest, mille toimepanemise eest on isik vastutusele võetud või mille toimepanemises teda kahtlustatakse.

- 49 Täpsemalt viitab see mõiste tavapärasel tähenduses vabadusekaotuslikule karistusele, mis tuleb üldjuhul kanda vanglas ja mille määrab kohus, kui ta teeb kriminaalmenetluses otsuse, et isiku võib süüteo toimepanemise eest vastutusele võtta. Lisaks hõlmab seesama mõiste oma tavatähenduse järgi ka kuriteo toimepanemises kahtlustatava isiku eelvangistust, mis määratakse üldjuhul kriminaalmenetluses tehtava kohtulahendiga.
- 50 Seda tavatähendust arvestades ei saa aga isiku kohtu loal haigla psühhiaatriaosakonda sunniviisilist paigutamist selle isiku psüühikahäire tõttu, mis muudab ta iseendale või ühiskonnale eriti ohtlikuks, kvalifitseerida „kinnipidamiseks“ Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause tähenduses.
- 51 Sellega seoses on oluline märkida, et sunniviisiline ravile paigutamine UbG alusel toimub ilma, et asjaomast isikut oleks kuriteo toimepanemises süüdi mõistetud või ilma et teda kahtlustataks sellise teo toimepanemises.
- 52 Selline ravile paigutamine erineb seega fundamentaalselt isiku psühhiaatrilisele ravile paigutamisest, mis määratakse põhjusel, et isik on toime pannud süüteo, mille eest teda ei saa aga kriminaalvastutusele võtta tulenevalt psüühikahäirest, mis tal süüksarvatud tegude aset leidmise ajal oli.
- 53 Teisena ei ole Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause konteksti ja selle määruse eesmärkidega vastuolus tõlgendus, mille kohaselt hõlmab mõiste „kinnipidamine“ selle sätte tähenduses üksnes vabaduse võtmist, mis määratakse kohtulahendiga kriminaalmenetluses süüteo alusel, mille toimepanemise eest on varjupaigataotleja vastutusele võetud või mille toimepanemises teda kahtlustatakse.
- 54 Siinjuures on oluline märkida, et Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teine lause lubab selle määruse artikli 29 lõikes 1 ja lõike 2 esimeses lauses kehtestatud kuuekuulist üleandmistähtaega erandkorras pikendada, et võtta arvesse asjaolu, et palve esitanud liikmesriigil on realselt võimatu asjaomast isikut tema kinnipidamise või põgenemise tõttu üle anda (19. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Jawo, C-163/17, EU:C:2019:218, punkt 60).
- 55 Kui tõlgendada mõistet „kinnipidamine“ Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause tähenduses laialt nii, et see hõlmab kõiki vabadust piiravaid meetmeid, sealhulgas neid, mida ei määrata kriminaalmenetluses süüteo eest, mille asjaomane isik on toime pannud või mille toimepanemises teda kahtlustatakse, eirataks niisuguse pikendamise erandlikku laadi, mida Euroopa Kohus on rõhutanud.
- 56 Nimelt, kuna Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teine lause teeb kahel konkreetsel juhul erandi selle määruse artikli 29 lõikes 1 ja lõike 2 esimeses lauses sätestatud üldreeglist, tuleb seda Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikas tunnustatud põhimõtte kohaselt tõlgendada kitsalt (vt eelkõige 20. mai 2021. aasta kohtuotsus X (LPG paaksõidukid), C-120/19, EU:C:2021:398, punkt 50).
- 57 Lisaks on tõsi, et 19. märtsi 2019. aasta kohtuotsuse Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218) punktides 61 ja 62 lükkas Euroopa Kohus tagasi Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teise lause tähenduses toodud mõiste „põgenemine“ tõlgenduse, et on vaja tõendada asjaomase isiku kavatsust liikmesriigi pädevate asutuste eest kõrvale hoida, selleks et hoida ära ohtu, et nendel asutustel tekivad märkimisväärsed raskused või et neil ei ole võimalik tagada Dublini süsteemi tõhusat toimimist ja selle eesmärkide saavutamist.

- 58 Sellist ohtu ei kätke endas seevastu sama sätte tähenduses mõiste „kinnipidamine“ tõlgendus, mis piirdub kriminaalmenetluses tehtud kohtulahenditega määratud vabaduse võtmistega ja välistab muud liiki vabadust piiravad meetmed.
- 59 Nimelt eeldab selline tõlgendus üksnes faktilist kontrolli selle kohta, kas kriminaalmenetluses on tehtud vabaduse võtmist käsitlev kohtulahend isiku suhtes, kes on süüteo toime pannud või keda kahtlustatakse süüteo toimepanemises.
- 60 Niisugust laadi kontrolliga ei kaasne erilisi praktilisi raskusi, mis võiksid takistada Dublini süsteemi tõhusat toimimist ja selle eesmärkide saavutamist.
- 61 See tõlgendus ei ole seega vastuolus ka kiire menetlemise eesmärgiga, mida Dublini III määrusega põhjenduste 4 ja 5 kohaselt taotletakse (19. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Jawo, C-163/17, EU:C:2019:218, punktid 58 ja 59).
- 62 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et Dublini III määruse artikli 29 lõike 2 teist lauset tuleb tõlgendada nii, et selles sättes kasutatud mõiste „kinnipidamine“ ei ole kohaldatav kohtulahendiga antud loa alusel varjupaigataotleja sunniviisilisele paigutamisele haigla psühhiaatriaosakonda põhjusel, et psüühikahäire tõttu kujutab see isik selget ohtu iseendale või ühiskonnale.

Teine küsimus

- 63 Teise küsimuse esitas eelotsusetaotluse esitanud kohus juhuks, kui vastus esimesele küsimusele on jaatav. Käesoleva kohtuotsuse punktist 62 nähtub aga, et sellele küsimusele tuleb vastata eitavalt. Seega ei ole teisele küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 64 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (seitsmes koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, artikli 29 lõike 2 teist lauset tuleb tõlgendada nii, et selles sättes kasutatud mõiste „kinnipidamine“ ei ole kohaldatav kohtulahendiga antud loa alusel varjupaigataotleja sunniviisilisele paigutamisele haigla psühhiaatriaosakonda põhjusel, et psüühikahäire tõttu kujutab see isik selget ohtu iseendale või ühiskonnale.

Allkirjad